

หัวข้อวิจัย	ความเชื่อและรูปแบบงานศิลปกรรมพระศรีอุมมาเทวีในประเทศไทย
ผู้ดำเนินการวิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนื่ออ่อน ขรรค์ทองเขียว
ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์
หน่วยงาน	หลักสูตรศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ.	2558

งานวิจัยเรื่องความเชื่อและรูปแบบงานศิลปกรรมพระศรีอุมมาเทวีในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ หนึ่ง ศึกษาต้นกำเนิดและพัฒนาการความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพระศรีอุมมาเทวี สอง ศึกษาคติความเชื่อและรูปแบบของงานศิลปกรรมที่เกี่ยวกับพระศรีอุมมาเทวีในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และสาม ศึกษาความสัมพันธ์ทางศิลปกรรมระหว่างประเทศไทยกับแหล่งอื่นๆ ผ่านรูปเคารพพระศรีอุมมาเทวี

ผลการศึกษาพบว่าการนับถือพระศรีอุมมาเทวีหรือพระอุมมาในอินเดียมาจากความเชื่อเกี่ยวกับพระแม่แห่งความอุดมสมบูรณ์ที่มีมาตั้งแต่สมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยพระเวท เทพและเทวีต่างๆ ที่เป็นตัวแทนปรากฏการณ์ธรรมชาติถูกพัฒนาให้มีคุณสมบัติซับซ้อนมากขึ้น สมัยปลายพระเวทพระอุมมาเริ่มมีความสัมพันธ์กับบุรุษซึ่งต่อมาคือพระศิวะ สมัยหลังพระเวทคติความเชื่อที่เกี่ยวกับพระอุมามีหลายรูปแบบทั้งการบูชาพระนางในฐานะพระแม่ที่ประทานความอุดมสมบูรณ์ เทวีแห่งชัยชนะ และชายาหรือศักดิ์ของพระศิวะ สมัยคุปตะพระอุมารือนางปารวตี พระแม่ทศกัณฐ์ และพระแม่กาลิได้รวมคุณสมบัติของเทวีท้องถิ่นไว้ที่พระองค์และถูกยกฐานะขึ้นเป็นชายาหรือศักดิ์ของพระศิวะโดยพระนางคือแหล่งเสริมอำนาจที่สำคัญของพระศิวะ ในบางพื้นที่ของอินเดียมีลัทธิบูชาพระแม่ทศกัณฐ์หรือพระแม่กาลิซึ่งถือว่าเป็นพระอุมมาในภาคคุร่าอย่างเด่นชัด

ในดินแดนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพบศิลปกรรมที่เกี่ยวกับพระอุมมาแบ่งได้เป็น 7 กลุ่มคือ พระอุมารือนางปารวตี พระแม่ทศกัณฐ์หรือทศกัณฐ์คามหิษามรรทนี พระแม่กาลิ อุมามาเหศวร กัลยาณสุนทรา พระอรรณวารีสวรร และนางสติ คติความเชื่อและรูปแบบของงานศิลปกรรมในภาพรวมใกล้เคียงกับศิลปะเขมรและศิลปะอินเดียอีกทั้งมีอิทธิพลจากแหล่งใกล้เคียงที่พบงานศิลปกรรมนั้นๆ สมัยอิทธิพลศิลปะเขมรในประเทศไทยคติความเชื่อที่มีต่อพระอุมามีความหลากหลายโดยรวมคือการนับถือพระองค์ในฐานะศักดิ์หรือแหล่งกำเนิดพลังของพระศิวะเทพเจ้าสำคัญสูงสุดในศาสนาฮินดู แต่ในสมัยสุโขทัย อยุธยา และต้นรัตนโกสินทร์ชนชั้นนำของไทยนับถือพระองค์ในฐานะเทพเจ้าในศาสนาฮินดูผู้ปกป้องคุ้มครองเมือง ช่วยเสริมบารมีและสร้างความศักดิ์สิทธิ์ในการขึ้นครองราชย์ของกษัตริย์ ในสมัยปัจจุบันชาวไทยพุทธที่ไปสักการะพระองค์นับถือพระองค์ในฐานะเทวีผู้สามารถประทานพรให้ได้สมดังปรารถนา